herpy

GECKOR

Persian spider gecko

Agamura persica

En smal, långbent gecko från Irans steniga halvöknar, utan häftlameller på tårna och med mörka tvärband över rygg och svans. Den är nattaktiv, lever av insekter och anses härdig i ett torrt klippterrarium, men den är ovanlig i terrarier och erfarenheterna av avel är få.

Familj: Gekkonidae Tidigare namn: *Gymnodactylus persicus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**7-14 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Klipplevande och marklevande**
Biotop	**Halvöken och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 60 × 40 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-27 °C**
Värmeplats	**37-43 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**20-40 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Valfritt**
Vintervila	**16-22 °C** 6-8 veckor
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**18-24 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Inkubation	**65-70 dagar** vid 28-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Agamura persica är en liten, slank gecko med långa, tunna ben och en tunn svans, som ger den ett något spindelliknande utseende. Tårna är smala, försedda med klor och knäckta i en vinkel, och de saknar häftlameller, så arten klättrar inte på glas utan springer snabbt och högbent över sten. Över ögat sitter en fast, orörlig ögonskugga, som sannolikt skyddar mot solen.

Grundfärgen är ljusgrå med gula toner och en finprickig grå buk. Över ryggen ligger omkring fem mörka tvärband som är nästan lika breda som mellanrummen, och svansen har nio till tio smala band. Utseendet varierar något från plats till plats. Äldre litteratur delade upp arten i en östlig och en västlig underart med olika antal ryggband. Sedan 2017 räknas den östliga formen som den egna arten *Agamura cruralis*, och 2018 beskrevs ytterligare en art, *A. kermanensis*, från södra Iran. Äldre beskrivningar och foton blandar därför ofta ihop flera arter.

Honorna mäter 42-77 mm från nos till kloak och svansen ytterligare 34-59 mm, medan hanarna är något mindre med 35-65 mm kroppslängd. Sammanlagt blir djuret därför 7-14 cm. Hanen känns igen på en tydlig hemipenisbula vid svansroten, som syns bäst från sidan, och på två till fyra porer framför kloaken. Honan saknar båda delarna. Hos hanar som fötts upp i

fångenskap kan porerna vara färre eller helt saknas.

Artnamnet *persica* syftar på Persien, det gamla namnet på Iran. Arten beskrevs 1856 av Duméril, då som *Gymnodactylus persicus*. Den är inte vanlig i terrarier, och det finns bara lite tillförlitlig kunskap om den i fångenskap.

Utbredning och livsmiljö

Agamura persica lever i Iran, där den finns i de torra, steniga delarna av den iranska platån i landets västra och centrala del.

Tidigare räknades även Afghanistan och Pakistan med. Sedan den östliga formen skildes ut som *Agamura cruralis* 2017 anses *A. persica* i dag bara förekomma i Iran. *A. cruralis* lever i östra Iran, västra Pakistan och Afghanistan, och fynd från de trakterna på kartan hör därför sannolikt till den närbesläktade arten. Var gränsen mellan de två arterna går är inte helt klarlagt.

> **Naturlig utbredning:** Iran.

LIVSMILJÖ

Geckon lever i halvöken på steniga och klippiga marker: sluttningar, klippterrasser, grusiga flodavlagringar och kala slätter med glest buskvuxen vegetation. Den håller sig till stenar och springor och jagar insekter på natten.

Klimatet är hårt, med mycket varma sommardagar och kalla vinternätter. Arten är främst nattaktiv men kan ses på morgonen, då den sitter stilla på stenar och tar upp värme vid en lufttemperatur på omkring 17 °C. Den är aktiv vid yttemperaturer ända upp till 44 °C. Luften är torr. Parningen sker från mars till maj, äggen läggs i juni och de första ungarna syns i september.

Skötsel

TERRARIET

Arten lever på marken och klättrar på stenar, så bottenytan är viktigare än höjden. Ett vuxet djur ska ha ett terrarium med en botten på minst 60 × 60 cm. En höjd på omkring 40 cm ger plats för stenuppbyggnader, men höjden är en uppskattning. Ett glasterrarium med nät i locket ger den ventilation som torra förhållanden kräver. Håll bara ett djur eller ett par, för hanar kan inte hållas ihop.

Inred terrariet som klippterräng: staplad skiffer, platta stenar och rötter som bildar gångar och gömslen, så att djuret kan välja sin egen plats. Bygg stenarna stabilt så att de inte kan glida och klämma djuret. Ett par täta gömslen för vila på dagen är viktiga, och ett gömställe med lite fuktigt substrat hjälper under hudömsningen.

För vanlig skötsel är skiffer eller något annat substrat som inte kan sväljas bäst, eftersom det minskar risken för tarmvred. Vid avel kan fin kvartssand ge honan möjlighet att gräva sin äggläggningsplats. Ungdjur hålls i en liten låda med hushållspapper som botten, så att de lätt hittar födan.

TEMPERATUR

Ge terrariet en tydlig temperaturgradient. Den svala sidan hålls på 22-27 °C, och på en platt sten under en värmelampa görs en varm plats på 37-43 °C, där geckon kan värma sig. På natten ska temperaturen sjunka till 18-22 °C; talet är en uppskattning, eftersom nattemperaturen inte är dokumenterad.

Arten tål stora svängningar och är i naturen aktiv vid höga yttemperaturer, men det är ingen anledning att hålla terrariet varmt dygnet runt. Mät med digitala termometrar både vid den varma platsen och på den svala sidan, och stäng av värmen på natten. Om djuret ständigt sitter i det kallaste gömslet eller helt borta från värmen är inställningen fel.

För avel används en sval vinterperiod (se avel). Den ger samtidigt ett naturligt årsskifte i djurets rytm.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara låg till måttlig. Något exakt värde är inte dokumenterat för arten, men 20-40 % motsvarar den torra halvöknen den kommer från, och hög luftfuktighet ger lätt problem. En hygrometer visar om nivån håller.

Ge en låg skål med friskt vatten, som byts regelbundet. Skålen ska vara låg, särskilt om det finns ungar i terrariet, eftersom de kan drunkna i djupt vatten. Spraya terrariet lätt en gång i veckan, så att djuret också kan dricka droppar och få lite fukt till hudömsningen. Låt botten torka upp helt emellan.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är nattaktiv, men regelbundet dagsljus med ett vanligt lysrör eller en LED-lampa ger en tydlig dygnsrytm och gör det möjligt att se djuren. Ha ljuset tänt omkring 12 timmar på sommaren och skär ner till 8-10 timmar under den svala vinterperioden.

UVB är inte dokumenterat som nödvändigt, men arten är i naturen utsatt för kraftigt solljus och kan sitta framme på morgonen. Ett svagt UVB-ljus över en del av terrariet är därför ett förnuftigt val, så länge det finns gott om skugga att dra sig tillbaka till. Se till att kalk och D3-vitamin i fodret täcker behovet.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Arten är insektsätare. Grundfodret är syrsor och mjölmaskar, och vaxmasklarver ges bara som tillfällig godbit, eftersom de är feta. Vuxna djur matas ungefär tre gånger i veckan i mängder som passar djurets storlek, medan ungdjur i snabb tillväxt matas dagligen med små insekter som nykläckta syrsor.

Mata upp insekterna med frukt, grönsaker eller färdigfoder och pudra dem med kalk. En gång i veckan används ett vitaminpulver för att förebygga skelettsjukdom. Honor som är i avel eller ska lägga ägg har ett större kalkbehov, och en liten skål med ren kalk i terrariet låter dem ta vad de behöver. Saknar honan kalk kan hon börja äta substratet.

Insekterna ska vara mindre än avståndet mellan djurets ögon. Ta bort döda eller oätna insekter dagen efter.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Agamura persica är snabb, något skygg och bäst som ett djur man betraktar. Den kan hoppa och klättra på stenar och är svår att fånga om den kommer ut, så öppna terrariet lugnt. Begränsa hanteringen till det nödvändiga och ta aldrig tag i svansen, som den kan kasta av om den blir rädd.

Hanarna är oförenliga med varandra och ska hållas var för sig. Ett par kan hållas ihop om det finns plats och flera gömslen, men det är bra att ha ett extra terrarium i beredskap om honan jagas. Om flera honor kan hållas ihop är inte dokumenterat. Djuren är nattaktiva och gömmer sig på dagen, så de syns oftast i skymningen.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen känns igen på en tydlig bula vid svansroten, som syns bäst från sidan, och på två till fyra porer framför kloaken. Honan har ingen av delarna. Hos ungar syns skillnaden inte i början. Hos hanar börjar bulan visa sig omkring 8:e-12:e levnadsveckan, när ungen är 7-8 cm lång, men den kan också komma först efter fyra till sex månader.

Arten når avelsstorlek efter 18-24 månader. Vänta tills honan är fullvuxen och i gott hull, eftersom äggläggningen tär på henne.

PARNING

Aveln kan sättas igång genom att efterlikna vintern. Korta gradvis dagslängden, ner till 8-10 timmar, och sänk dagtemperaturen till 20-22 °C och nattemperaturen till 16-18 °C i 6-8 veckor. Därefter förs förhållandena långsamt tillbaka till det normala.

När djuren är tillbaka på normal temperatur kan hanen och honan sättas ihop. Hanen börjar normalt snabbt para sig. Håll utkik och skilj dem åt om honan jagas eller bits. I naturen sker parningen från mars till maj. Erfarenheterna av avel i fångenskap är få, och det är inte dokumenterat hur många gånger en hona kan paras utan att ta skada.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger en kull på normalt två ägg ett par veckor efter parningen. Det är inte dokumenterat hur många kullar hon lägger per säsong i fångenskap, så följ hennes kondition och avbryt aveln om hon tappar vikt. I naturen läggs äggen omkring juni.

Ge honan en äggläggningslåda eller ett hörn med fin, lätt fuktig sand eller ett sandblandat substrat där hon kan gräva. Hon gräver ner äggen efter läggningen. Ha gott om kalk och insekter tillgängliga under hela perioden. Kalkbrist kan ge svår läggning och förlust av ägg.

INKUBATION

Äggen flyttas försiktigt till en inkubationsbehållare och läggs halvt nedgrävda i fin sand eller vermikulit. Vänd dem inte och markera ovansidan. Håll temperaturen på 28-30 °C. Under de förhållandena kläcks äggen efter omkring 65-70 dagar.

I naturen går det omkring tre månader från äggläggning i juni till kläckning i september. Den bästa luftfuktigheten under kläckningen är inte dokumenterad; ett lätt fuktigt, inte vått substrat är ett försiktigt val. Ägg som faller ihop, blir gula eller möglar är som regel obefruktade, men låt dem ligga tills du är säker.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna hålls i små lådor utan bottenlager eller med hushållspapper, så att de lätt hittar födan och inte sväljer substrat. Ge dem gömslen och en mycket låg vattenskål, eftersom de kan drunkna i djupt vatten.

Ungarna matas dagligen med små mjölmaskar eller nykläckta syrsor som pudrats med kalk vid varje utfodring. Ge varje unge sin egen låda när könen börjar synas, så att hanar inte hamnar i slagsmål. Väg och mät dem regelbundet. Vuxna honor får inte aveln för hårt: äggläggning tär på kroppen, och överavel kan ge felnäring och i värsta fall dödsfall.

Hälsa och vanliga misstag

Agamura persica anses härdig när den får en torr, varm inredning. De typiska felen är:

- För hög luftfuktighet och dålig ventilation, som ger hudproblem och luftvägsinfektioner.
- Brist på kalk och D3, särskilt hos ungar och honor i avel. Det visar sig som mjuka ben, darrningar och dålig äggläggning. Pudra insekterna med kalk.
- Sväljt substrat som sand eller träflis, som kan ge tarmvred. Använd skiffer eller annat substrat som inte kan sväljas, om du inte avlar.
- Hudrester som sitter fast på tår och svansspets. Ge ett lätt fuktigt gömställe och lossa försiktigt resterna med ljummet vatten.
- Slagsmål mellan hanar, som ger bett och förlorade svansar.
- Drunkningsolyckor hos ungar i för djupa vattenskålar.

Det finns bara få dokumenterade erfarenheter av sjukdomar hos arten. Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig svans och ett fast grepp. Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om geckon tappar i vikt, inte äter på flera veckor eller ser slö ut.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.